

Triodos Bank – antroposofisch of niet?

Triodos Bank is een algemeen erkende en serieuze marktpartij in de financiële wereld. Er werken ruim tweehonderd mensen in vier verschillende Europese landen. Dat Triodos Bank banden heeft met de antroposofie is bekend. Maar is zij ook een antroposofische bank? Wie in de statuten, de jaarverslagen of de vele brochures van Triodos Bank duikt komt het woord antroposofie niet tegen. Albert Hollander voerde afzonderlijke gesprekken met twee van de initiatiefnemers en de huidige algemeen directeur van Triodos Bank.

Albert Hollander

Fiscaal organisatieadviseur

Hoewel Triodos Bank haar 25-jarig jubileum in 2005 zal vieren, gaan haar wortels veel verder terug dan 1980. De initiatiefnemers kwamen voort uit een studiegroep die zich in de jaren vijftig en zestig vanuit de antroposofie boog over economische vraagstukken en de sociale driegeleding. Een van hen was Lex Bos: initiatiefnemer, oud-bestuurslid en oud-commissaris van Triodos Bank.

Lex Bos: 'Ik was in de jaren zestig diep onder de indruk van de aardschokken die zich in het sociale bestel voltrokken. In een stemming die gekleurd werd door de Praagse Lente en de studentenopstanden in Parijs kreeg ik in 1968 het jaarverslag van het bankinitiatief in Bochum (Duitsland) in handen, dat sterk verbonden was met de antroposofie. Dit sloeg bij mij als een bom in. Ik voelde dat er van dezelfde orde een initiatief moest komen in Nederland. Het moest te maken hebben met geld: een antroposofische bank. Adriaan Déking Dura, en later Dieter Brüll en Rudolf Mees sloten zich bij dit idee aan en we zijn met zijn vieren begonnen.' Mees is initiatiefnemer, bestuurder van Stichting Triodos Holding en Stichting Administratiekantoor Aandelen Triodos Bank.

Rudolf Mees: 'Gevieren hebben wij Ernst Barkhoff in Bochum bezocht om ons licht op te steken en hebben wij onze plannen uitgewerkt. Wij wilden met antroposofische initiatieven in aanraking komen en voor hen geld bemiddelen. Onze activiteiten moesten staan in de stroom van zowel de antroposofie als De Christengemeenschap. De toenmalige voorzitter van de Antroposofische Vereniging, Bernard Lievegoed, hebben wij gevraagd of hij dit initiatief vanuit zijn functie kon aanvaarden. Toen hij ons ieder op de man afvroeg "maar doe je het ook?" , wisten wij na vier toezeggingen dat enkel de weg naar voren nog mogelijk was.'

Lex Bos: 'Als eerste stap namen wij contact op met de penningmeesters van diverse antroposofische instellingen. In die tijd waren die onderling erg gesloten naar elkaar en we zochten naar wegen om meer openheid voor elkaar te creëren, door gelden in een gezamenlijke pool onder te brengen. Zo streefden wij een hoger bewustzijn na wat betreft elkaars bestaan en boden wij de mogelijkheid tot onderlinge steun. Door de contacten die wij hadden met Wim Scherpenhuijsen Rom stelden wij particulieren in de gelegenheid gelden bij de NMB-bank te poolen en daardoor een scherpe rente te ontvangen op hun gelden. Zij konden er voor kiezen dat rentevoordeel weg te schenken aan een initiatief van hun keuze. Gaandeweg deden wij ervaringen op met begrippen als koopgeld, schenkgeld en leengeld en vertaalden we die naar de vragen die ons vanuit diverse initiatieven werden gesteld. In die vroege periode opereerden wij vanuit een stichting en kreeg ik de ingeving van de naam Triodos (drie wegen) die goed weergaf vanuit welke achtergrond wij werkten. Begin jaren zeventig hebben wij een krediet garantiefonds opgericht. Particulieren rond een initiatief gaven aan dit garantiefonds persoonlijke borgstellingen af. De gelden die in dit garantiefonds bijeen werden gebracht, dienden als onderpand voor leningen die de NMB aan een initiatief verstrekke. Zo veranderde dit fonds de persoonlijke borgstellingen in een zakelijke zekerheid die voor de NMB acceptabel was.

De stichting en het krediet garantiefonds werden toen gedragen door een kring van vrijwilligers, die adviezen gaven en het initiatief meedroegen. In 1978 voelden we dat wij er aan toe waren en de tijd rijp was om de volgende stap te zetten: de oprichting van een officiële bankinstelling. Een verdere professionalisering was vanwege onze groei noodzakelijk en wij wilden als een volwaardige marktpartij een vernieuwende bijdrage leveren aan het bankwezen.'

Rudolf Mees: 'Om de oprichting van de bank te realiseren voerden Wim Scherpenhuijsen Rom en ik gedurende een periode van twee jaar besprekingen met De Nederlandse Bank (DNB). Wij werden welwillend ontvangen en op grond van de persoonlijke reputatie die wij beiden hadden in de bancaire wereld gaf DNB ons vertrouwen. Wel suggereerde DNB aanvankelijk in plaats van een volwaardige handelsbank een coöperatie of vereniging op te richten, die zich specifiek zou richten op antroposofische instellingen.'

Mees was in die tijd voorzitter van de Werkgeversvereniging voor het Bankbedrijf, Scherpenhuijsen Rom voorzitter van de Nederlandse Bankiersvereniging.

Lex Bos: 'DNB wilde ons in de sektehoek drukken en we kregen hiermee ons eigen gedrag gespiegeld. Ze maakten het ook aantrekkelijk voor ons, omdat de voorwaarden om een vereniging of iets dergelijks op te richten veel lichter waren dan de eisen die aan een bancaire instelling werden gesteld.'

Rudolf Mees: 'We hebben goed nagedacht over de voorstellen van DNB en er vervolgens bewust nee tegen gezegd. Wij wilden van meet af aan een open bank zijn voor iedereen die daar wat zinnigs in zag. Wij voorzagen een marginaal bestaan indien we ons enkel zouden richten op antroposofisch georiënteerde mensen en instellingen, en achteraf niet zonder reden als ik kijk naar een instelling als de GLS Bank in Bochum. Die had tot voor kort nog meer het imago van een club-bank en daardoor een beperkt bereik. Openheid naar en voor iedereen, dat was ons ideaal.'

In die tijd was de vraag ook actueel op welke wijze de antroposofie in de statuten van de bank tot uitdrukking moest komen. Tot dan toe was vastgelegd dat de voorzitter van de Antroposofische Vereniging en de synode van De Christengemeenschap zwaarwegend mee konden beslissen over te benoemen bestuurders. Dat vonden we niet meer houdbaar, maar wat was er dan wel te regelen? In het proces van afweging kwamen we er achter dat in de statuten van de bank een antroposofische doelstelling of toets niet op zijn plaats was. En, de vraag bleek juridisch niet te beantwoorden. In een conflictsituatie zou een rechter moeten toetsen of een bepaalde gedraging nu juist wel of juist niet antroposofisch is. En wat is dan precies antroposofisch? Ik zou het zelf niet weten. We vonden het niet wenselijk dat een buitenstander, zoals een rechter, het eindoordeel zou kunnen geven over zaken die voor ons wezenlijk zijn.

We hebben uiteindelijk gekozen voor een oplossing waarbij het bestuur van de stichting die het stemrecht op de aandelen ging uitoefenen toe zou zien op de antroposofische binding. In de statuten van de bank is toen vastgelegd dat een te benoemen bestuurder een relatie moest hebben met de antroposofie. Met de blik van vandaag vraag ik me af: hoe is dat te beoordelen? Ik ken iemand die veertig jaar lang een heilpedagogisch instituut mee heeft gedragen, maar die zichzelf niet als antroposoof beschouwt. Een relatie met de antroposofie heeft zo iemand klaarblijkelijk wel. Doordenkend vind ik het een vrije zaak van ieder mens of hij uit een bepaalde inspiratiebron wil putten. Dat kun je niet door regels opleggen, dat is een kwestie van je eigen lot en biografie. Die vrijheid is voor mij essentieel. Je mag de relatie met een inspiratiebron niet in regels fixeren, want dan worden wezenlijke besluiten een automatisme. Als je die relatie niet in regels vastlegt, moet je bij ieder besluit voor jezelf vaststellen of je dit besluit bewust wilt of niet. Anderen beoordelen je op je daden en meestal niet op de drijfveren die daartoe hebben geleid. Pas als iemand je daar vragen over stelt, ontstaat een relatie op dat vlak en is het zinvol de bron van je handelen in gesprek te brengen.'

Lex Bos: 'Zo werd Triodos Bank in 1980 opgericht; ik was op dat moment voorzitter van

de Raad van Commissarissen. We begonnen met één ladekast op het terrein van De Reehorst in het woonhuis van Adriaan Déking Dura. De scepsis van buiten was groot. Een journalist van De Telegraaf bijvoorbeeld voorspelde ons een kort leven, omdat het hem ondenkbaar leek dat mensen rentevoordelen zouden laten schieten om startende bedrijven te kunnen helpen. De praktijk liet gelukkig iets anders zien. Wij werkten in het begin veel met persoonlijke borgstellingen, maar naarmate de bank groeide en de omvang van de projecten toenam, verdween deze methodiek naar de achtergrond. Zo namen wij ook steeds meer afscheid van de kring van vrijwilligers, wat voor de meesten een pijnlijk proces was. We moesten professionaliseren, wilden we doorgroeien in de rol die we voor onszelf zagen. Ook groeiden er vrijwilligers mee met de bank; Peter Blom, de huidige algemeen directeur, was een van hen. Wij slaagden er in met de meerwaardepolis een samenwerking op te zetten met een grote, gevestigde partij, Delta Lloyd, en formuleerden een passend antwoord op de ramp die zich voltrok in Tsjernobyl: Het Windmolenfonds. En we leverden een belangrijke bijdrage aan de fiscale wetgeving op groen gebied. Triodos werd steeds meer herkend als een organisatie die staat voor vernieuwende kwaliteit en betrouwbaarheid. Opvallend was dat 60% van onze cliënten, zowel geldgevers als geldleners, geen antroposofische signatuur hadden.'

Kun je nu nog van een antroposofische bank spreken?

Peter Blom: 'Ik denk dat je er niet veel verder mee komt door de bank als zodanig te kwalificeren. Ik zou niet weten waar ik dat aan zou moeten relateren. Triodos Bank is een initiatief van mensen die zagen wat er aan maatschappelijke vragen leefde. Ze hadden de antroposofie in hun lijf, zonder ideologisch te zijn en daardoor heeft hun initiatief kunnen groeien. Het resultaat is een open, transparante vennootschap, die niet de kenmerken heeft van een besloten club. Het zit hem niet zozeer in abstracte ideeën, maar in de aanpak wat Triodos maakt tot wat het is. Wat ik relevant vind is dat het een organisatie is die werkt met mensbeelden en een maatschappelijk beeld waar de mensheidsontwikkeling, ook in spiritueel opzicht, een belangrijk onderdeel van is. De werkwijze van Triodos Bank is wel doordrongen van de antroposofie, maar de wijze waarop wij daarmee omgaan, maakt dat het ook wordt herkend door mensen die geen antroposofische achtergrond hebben. Het is een integrale, zo je wilt holistische aanpak, die door sommigen ook spiritueel wordt genoemd.'

Wat is dat wereldbeeld, van waaruit Triodos Bank werkt?

Peter Blom: 'Triodos Bank richt zich op mensen die zich in vrijheid willen ontwikkelen en daarbij de nood van hun medemensen tot motief van hun handelen maken, dat is de basisgedachte van waaruit wij werken. Mensen die dit doen hebben middelen nodig en een van die middelen is geld. Je zou deze gedachte antroposofisch kunnen aankleden, maar dat doe ik bewust niet. Ieder mens herkent zich wel in die grondgedachte, zowel voor zichzelf, maar ook in relatie tot andere mensen, tot de wereld als geheel en tot de geestelijke wereld.'

Heb je wel behoefte aan het woord antroposofie in relatie tot de bank?

Peter Blom: 'Nee, zodra je dit soort uitgangspunten abstract maakt, wordt het iets doods waar mensen op afketsen. Dit neemt niet weg dat de antroposofie een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van de bank en de bank heeft een sterke verbinding met de antroposofie. Maar de bank is niet hetzelfde als het wezen Antroposofia. Dit te willen zou ongezond zijn. Het wezen van Triodos Bank staat op zichzelf, maar heeft uiteraard wel een sterke relatie met het wezen Antroposofie, als ik dat zo mag zeggen.'

Zijn er andere bronnen waar Triodos Bank uit put, naast de antroposofie?

Peter Blom: 'In de jaren zeventig en tachtig zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De economische wereld werd zich bewust van de mondiale sociale verhoudingen die er zijn en de desastreuze impact die

onze manier van ondernemen heeft op de aarde. Op zich profane ontwikkelingen, maar ze zijn mede van invloed geweest op de wijze waarop Triodos Bank zich heeft ontwikkeld. Het concept van de drie P's (people, planet, profit) hebben hun relatie met de driegeleding, terwijl ze niet uit antroposofische hoek voortkomen. Dit maakt dit concept echter niet minder waardevol. Ook zijn er uit christelijke hoek mensen geweest die ons inzichten hebben gegeven. Het beeld dat de wereld ons door God in rentmeesterschap gegeven is, voedt mede ons handelen. Gelukkig maar dat er andere inspiraties zijn die de bank hebben gevormd, want ik zou het ongezonder vinden als hier alles voor en door antroposofen zou gebeuren. Terwijl ik dit zeg doe ik ook de antroposofie tekort. Antroposofie kan voluit leven in een organisatie, ook als het niet als zodanig wordt benoemd... of misschien nog wel beter.'

Artikel 6 lid 2 van de statuten van Triodos Bank luidde: 'Bij het vervullen van hun taak streven leden van de directie er naar te werken vanuit de door Rudolf Steiner geïnitieerde geesteswetenschap, de antroposofie.'

Op 10 april 1999 is dit artikel uit de statuten geschrapt en is er in de statuten van Triodos Bank en de stichting die het stemrecht op de aandelen uitoefent een preambule opgenomen. Deze preambule heeft geen rechtskracht, maar toont wel duidelijk de wortels van de bank. De tekst van de preambule luidt als volgt:

'De antroposofische beweging en de beweging tot religieuze vernieuwing, De Christengemeenschap, waren de inspiratiebronnen van de mensen die Triodos Bank hebben opgericht. Triodos Bank is – in alle vrijheid – verbonden met de door Rudolf Steiner geïnitieerde geesteswetenschap, de antroposofie, die daarmee een belangrijke grondslag voor het werk van Triodos Bank vormt.'

In het verleden was de binding met de antroposofie statutair verankerd. De Antroposofische Vereniging en De Christengemeenschap hadden een beslissende stem in de benoeming van bestuurders.

Peter Blom: 'De antroposofie stond niet in de doelstellingen van de bank, maar er was vastgelegd dat de bestuurders "vanuit de antroposofie werken". Ikzelf ben het geweest die het in gang heeft gezet om dit te veranderen, omdat ik mij als algemeen directeur niet meer vrij voelde om te handelen. Ik kan mij niet indenken dat het te beoordelen is of een gedraging antroposofisch is of niet. Dit zou zelfs kunnen leiden tot sektegedrag. Dat zegt overigens niets over mijn verbinding met de antroposofie, maar die dwingende statutaire omschrijving gaf mij een Oudegyptisch gevoel. We hebben in de aanpassing van de statutaire regelingen de sociale driegeleding als uitgangspunt genomen en die eigentijds omschreven, waardoor de teksten herkenbaar zijn voor deze tijd. Het woord antroposofie komt in de statuten niet meer voor. Tegelijkertijd willen wij onze afkomst niet verloochenen en is de relatie met de antroposofie in een preambule bij de statuten vastgelegd. Hiermee hebben wij de band met de inspiratiebronnen zichtbaar willen houden. Elke abstractie, zoals het woord antroposofie, moet je vermijden. Mensen gaan daar hun eigen interpretatie aan geven, waardoor de eigenlijke boodschap verloren gaat. Met de huidige oplossing ben ik tevreden, al sluit ik niet uit dat over vijf of tien jaar we de huidige statutaire teksten en de preambule moeten herzien.'

Worden mensen die een bestuursfunctie bij Triodos Bank vervullen beoordeeld op hun binding met de antroposofie?

Peter Blom: 'Nee, dat doen we niet. Wel vragen wij een respectvolle en open houding tegenover een bron van inspiratie die zowel in het verleden als nu belangrijk voor ons is. Van de vier directeuren zijn er drie die de antroposofie al langer kennen en er een verbinding mee hebben. Maar of ik hen daardoor antroposoof kan noemen en anderen niet? Ik wil die splitsing niet aanbrengen, want dit gaat tussen mensen in staan. Ik vind

het eigenlijk geen relevant criterium. Ik kan mij zelfs voorstellen dat in de toekomst geen van de directeuren een directe band heeft met de antroposofie. Wat zou dat betekenen? Dit zou zowel goed als slecht kunnen uitpakken. De uiteindelijke toets is of Triodos Bank een zinvolle bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van mensen en van de initiatieven die zij ontplooiën om andere mensen te helpen.'

Dus ook een atheïst is welkom?

Peter Blom: 'Jazeker, maar wat is dat, een atheïst? Dit woord is ook een abstractie op zich.'

De vraag over de relatie van de bank met de Antroposofische Vereniging stel ik ook aan Rudolf Mees en Lex Bos.

Rudolf Mees: 'Er is een zekere distantie en dat vind ik niet erg. Er moeten geen clusters ontstaan van antroposofisch georiënteerde instellingen en de Antroposofische Vereniging. Dit zou in de buitenwereld verkeerd worden begrepen. Wel zou ik het toejuichen als er bijvoorbeeld één keer per jaar een colloquium zou zijn met de Antroposofische Vereniging, waar meningen en inzichten over maatschappelijke onderwerpen en ontwikkelingen worden gedeeld. Ook de samenwerking tussen antroposofische instellingen en de Antroposofische Vereniging is zeer wenselijk, maar blijft een hachelijke zaak: de eigen identiteit blijft heilig. Vaak zijn we te veel met onszelf bezig en steken we de meeste energie in anderen overtuigen van ons eigen gelijk. Daardoor hebben we in de afgelopen decennia vaak grote kansen gemist.'

Lex Bos: 'Ik zie niet de noodzaak van een formele band met de Antroposofische Vereniging. Deze band komt tot stand via mensen, niet via instituten. Ik voel daarom ook niet veel voor institutiebijdragen. Ik hoop dat de vereniging zich verantwoordelijk voelt voor de bron en die verzorgt.'

Peter Blom: 'Ik heb me er altijd tegen verzet een bedrijfslidmaatschap in te stellen bij de Antroposofische Vereniging. Wat zeg ik met zo'n lidmaatschap tegen mijn cliënten, medewerkers en aandeelhouders? Je kiest als persoon voor de antroposofie, niet als organisatie. Het lidmaatschap van de vereniging zou ons een uitlegcircus geven waar we niet in willen zitten, omdat het niets toevoegt aan onze doelstellingen. Met een verbinding met de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap zou ik minder problemen hebben. Onderzoek dat daar op ons vakgebied wordt verricht, zou voor ons interessant kunnen zijn en daar willen we ook aan bijdragen. Dit gebeurt overigens al op beperkte schaal, maar nog niet gestructureerd. Dergelijke activiteiten zouden natuurlijk wel herkenbaar relevant moeten zijn voor onze klanten. Dat lijkt me trouwens nog een hele uitdaging voor de Hogeschool. We hebben behoefte aan onderzoek naar monetaire vraagstukken, de kwaliteiten van geld, eigendom van productiemiddelen, om maar eens een paar onderwerpen te noemen.

Het oude concept: Hogeschool – werkgebieden – vereniging is mijns inziens aan een herziening toe. Ik zie voor de vereniging in haar huidige setting geen eenvoudige toekomst. Ofwel zij ontwikkelt zich tot een brede vereniging waar iedereen zich in herkent, zoals Greenpeace, waar je voor tien euro lid van kunt worden. Of de vereniging blijft een tamelijk elitair gezelschap. De vraag is of het niet beter is je dan op te heffen.'

'De verenigingskwaliteit zal zich in de toekomst waarschijnlijk meer en meer verplaatsen naar instellingen, zoals Triodos Bank: werkgemeenschappen waarin mensen tot hun recht kunnen komen, ook wat betreft hun persoonlijke ontwikkeling en vragen over zingeving. De wekelijkse bijeenkomst bijvoorbeeld, die wij elke maandagmorgen houden, heeft verenigingskwaliteit. Wij komen bijeen als gelijken, diverse afdelingen presenteren zich en iedereen kan vragen stellen. Het effect dat wij met deze bijeenkomst beogen is dat iedereen de organisatie als geheel kan blijven waarnemen en beleven, ook al kom je door onze omvang elkaar in het dagelijkse werk niet meer tegen.'

Dit alleen werkt genezend
als in de spiegel van de mensenziel
de hele gemeenschap ontstaat
en als in de gemeenschap leeft
de kracht van ieder individu.
Rudolf Steiner

Jullie eindigen die wekelijkse bijeenkomst op alle kantoren met een spreuk van Rudolf Steiner. Waarom?

Peter Blom: 'Die spreuk geeft precies weer vanuit welke achtergrond wij willen werken. Dat Rudolf Steiner die spreuk heeft geschreven, is niet wezenlijk; de inhoud van die spreuk, dat is waar het ons om gaat. Door die spreuk wekelijks te herhalen kan ieder zich van die inhoud bewust blijven. De spreuk wordt door de medewerkers doorgegeven, zodat er elke week een andere intonatie, toon en zelfs taal wordt gebruikt. Dat houdt het levendig en is een goed tegenwicht tegen herhaling.'

De vraag in hoeverre Triodos Bank zich nog van andere banken onderscheidt, ligt in dit gesprek voor de hand. En ook of zij niet rijp is voor een overname door een van de grootbanken? Ik stel hem aan mijn drie gesprekspartners.

Lex Bos: 'Nee, dat is zij niet. Er is nog zo veel nieuws te ontwikkelen. Er is nog maar net begonnen. Er zijn nog zo veel oude machtsstructuren die moeten worden vernieuwd en dat kan enkel vanuit de bron waar Triodos Bank uit put.'

Rudolf Mees: 'Mijn droomwens zou zijn dat Triodos Bank een vernieuwende impuls kan geven aan de assurantiewereld. Wij verzekeren ons nu tegen ons karma. Op welke wijze zou je verzekeringen kunnen sluiten, waarbij je bijvoorbeeld een proces op gang brengt met degene aan wie je schade hebt toegebracht? In het huidige verzekeringsstelsel komt een verbinding tussen de veroorzaker van een ongeluk en degene die de schade lijdt niet tot stand, terwijl er wel een karmische band tot stand is gekomen. Hoe kun je er voor zorgen dat mensen hier meer bewustzijn voor krijgen?'

Peter Blom: 'Triodos Bank is er op gericht mensen te helpen met initiatieven die tot maatschappelijke vernieuwing leiden. Hierin zijn wij uniek. De klant is geen middel, maar een doel. Het gevaar van onze stormachtige groei is dat we niet meer weten of we nog zinvol bezig zijn voor onze klanten. Deze groei moeten we zodanig vorm geven, dat we onze eigen identiteit niet verliezen. Als we ons te snel aan de bestaande bancaire praktijk aanpassen, zullen wij niet meer onderscheidend zijn.'

Lex Bos: 'Triodos Bank vervult op haar eigen terrein de fermentfunctie die de antroposofie in bredere zin heeft. Door gebrek aan transparantie en bewustzijn kan het geld toegangspoort worden voor krachten die een ontwikkeling naar vrijheid in de weg staan. De eerste slogan die we hadden geeft naar mijn mening nog steeds de kern van de werkzaamheden van Triodos Bank weer: Bewust Omgaan Met Geld.'

Grote broer

Hoe kijkt een grote broer naar Triodos Bank als speler in de financiële wereld? Albert Hollander spreekt met Klaas Berkhout, senior groenadviseur bij de ABN AMRO.

Klaas Berkhout: 'Triodos Bank is een voorloper in de markt en een specialist in vernieuwing. Zij vervult een waardevolle rol als nichespeler die ABN AMRO niet altijd op zich kan en wil nemen. ABN AMRO beslist op basis van de vraag van klanten en voldoende maatschappelijk draagvlak over nieuwe producten of methodieken.'

Is ABN AMRO ooit sturend in de ontwikkeling van maatschappelijk vernieuwende producten?
Klaas Berkhout. 'Wij reageren op ontwikkelingen in de samenleving en, zoals ik al zei, met name op vragen van klanten. Een goed voorbeeld zijn de groenfondsen. De overheid bepaalt de wet- en regelgeving. Wij hebben niet meegebouwd aan de totstandkoming van deze fiscale regeling, maar toen die eenmaal bestond, hebben wij daar wel invulling aan gegeven. Vanuit onze expertise als grootbank hebben wij bijgedragen aan de verdere ontwikkeling en verfijning van de regeling.'

Hoe wil ABN AMRO worden gezien?

Klaas Berkhout. 'Als een grote, vooraanstaande en degelijke financiële partij in de internationale markt. Wij bevinden ons in een veel breder krachtenveld dan een nichespeler als Triodos Bank. Wij hebben bijvoorbeeld 650 kantoren in Nederland. De doorlooptijd voor een nieuw product is veel groter en de impact veel massiever dan bij een flexibele en relatief kleine organisatie als Triodos Bank. Pas wanneer duidelijk is dat een nieuwe ontwikkeling voldoende draagvlak heeft in de markt, zullen wij onze eigen invulling daar aan geven.'

Voelt ABN AMRO een maatschappelijke verantwoordelijkheid?

Klaas Berkhout. 'Jazeker, en die hebben we vastgelegd in onze Business Principles. Wij moeten aan commerciële doelstellingen voldoen, maar voor de introductie van de groenfondsen is ook naar andere doelstellingen gekeken. Het volgen van deze nieuwe ontwikkeling in de markt heeft ook binnen de bank het besef gebracht dat we iets op milieugebied kunnen betekenen. In Nederland zijn er nu ongeveer 160.000 personen die beleggen in groene beleggingsfondsen en wij nemen daarvan een belangrijk deel voor onze rekening. Met deze gelden zijn tal van groene projecten gefinancierd. Het werkt dus blijkbaar. Ook spannen wij ons in om de regeling voort te laten bestaan. Wij vinden het belangrijk dat we onze klanten langdurig zekerheid kunnen bieden wanneer we een product eenmaal in de markt hebben gezet. Toen in politieke kringen gesproken werd over de afschaffing van de groen-regeling hebben wij onze zorg daarover geuit, en na gezamenlijke inspanning van de betrokken banken is het uiteindelijk gelukt de regeling te behouden.'

Link: [Website Triodos Bank](#)

Artikel uit: **Motief, maandblad voor antroposofie** - nr. 68, november 2003

© Antroposofische Vereniging in Nederland

www.antroposofie.nl